

ДОСЛІДЖЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ПО ПОЛІПШЕННЮ ЙОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ

У статті розглянуто господарську діяльність та проаналізовано вплив фінансово-економічних умов на функціонування підприємств АПК. Проаналізовано фінансовий стан сільськогосподарських підприємств і обґрунтовано основні напрямки його поліпшення.

The article deals with economic activity and its impact financial and economic conditions on the operation of agricultural enterprises. Analysed the financial situation of agricultural enterprises and the ways to improve it.

Вступ. Дослідження господарської діяльності, аналізу фінансового стану та проблем агропромислового комплексу має комплексний характер. Важливими є різноманітні аспекти: політичні, економічні, соціально - психологічні, кадрово - управлінські. Всі вони як елементи єдиного цілого, перебувають у діалектичній єдності та взаємозв'язку.

За умов переходу економіки України до ринкових відносин, суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності.

Особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану підприємств за виникнення різноманітних форм власності, оскільки жодний власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку (доходу) фірми, які можна виявити тільки на підставі своєчасного й об'єктивного аналізу фінансового стану підприємств.

Систематична оцінка фінансового стану підприємства, його платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості завжди актуальна і необхідна ще й тому, що дохідність будь-якого підприємства, розмір його прибутку багато в чому залежить від його платоспроможності. Враховують фінансовий стан підприємства банки розглядають режим його кредитування та диференціацію відсоткових ставок.

Отже, питання дослідження господарської діяльності, фінансового стану та напрямків його поліпшення завжди потребують першочергового вирішення.

Проблему оцінки фінансового стану підприємства розглядали у своїх працях такі зарубіжні та вітчизняні науковці і практики, як І. Т. Балабанов, В. М. Івахненко, О. М. Волкова, О. І. Барановський, Г. В. Савицька, Т. Карлін, М.І. Баканов, Л.А. Лахтіонова, В.М. Родіонова, А.І. Даниленко, О.Г. Мендрул, А. Гропелі, М. Г. Чумаченко, О. О. Терещенко, М. О. Федотова, О. С. Ривак, Т.Є. Унковська, А. В. Чупіс, О. В. Павловська, Т. Карлін, В. М. Суторміна, В. В. Сопко, Н. О. Русак, А. М. Поддєрьогін, Е. Хелферта, В. П. Привалов та ін.

Аналіз економічної літератури свідчить про наявність різноманітних тлумачень сутності фінансового стану та визначень фінансової стійкості підприємства, а також про відсутність єдиної точки зору щодо методології та способу обчислення показників оцінки фінансового стану підприємства.

Постановка задачі. Метою статті є дослідження господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, узагальнення та поглиблення теоретико-методичних засад і розробка практичних рекомендацій спрямованих на поліпшення фінансового стану підприємства.

Методологія. Теоретичною і методологічною основою досліджень є загальнонаукові та спеціальні економічні методи пізнання явищ і процесів. У процесі написання статті використовувалися такі методи економічних досліджень: статистико-економічні методи, групування, монографічний.

Результати дослідження. Господарська діяльність будь-якого сільськогосподарського підприємства, кооперативу, фермера спрямована на виробництво, переробку та реалізацію продуктів сільського господарства, допоміжної продукції, надання окремих видів послуг та ін.

До господарської діяльності (у широкому значенні цього слова) можна віднести виробничу комерційну, фінансову діяльність та інші види діяльності товаровиробників, а також сукупність зовнішніх відносин у сфері господарювання.

Господарська діяльність аграрних товаровиробників буде ефективною за умови їх стабільного фінансового становища. Фінансова діяльність підприємств спрямована на забезпечення належного функціонування виробництва та соціальної сфери. Кризовий стан економіки та недостатність коштів для фінансування сільського господарства вимагає ширшого залучення інвестицій і дотацій в аграрний комплекс України [4].

Під фінансовим станом підприємства розуміють рівень його забезпеченості відповідним обсягом фінансових ресурсів, необхідних для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного здійснення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. **Фінансовий стан** - це один

з найважливіших характеристик виробничо-фінансової діяльності підприємств [2].

Прийняття управлінських рішень базується на результатах економічного аналізу. Для забезпечення стійкості фінансового стану економічного суб'єкта необхідно не тільки раціонально розмістити наявні фінансові ресурси, але й використати їх ефективно. Перехід до ринкової економіки вимагає від підприємства підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції і послуг, на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання і управління виробництвом. Важлива роль у реалізації цих завдань надається економічному потенціалу суб'єктів господарювання. За допомогою аналізу виробляється стратегія і тактика розвитку підприємства, влаштовуються плани й управлінські рішення, здійснюється контроль за їх виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати діяльності підприємства, його підрозділів і працівників.

Методику розрахунку даних показників пропонують багато авторів, яка зводиться до розрахунку декількох груп показників:

- показники оцінки майнового стану;
- показники оцінки ділової активності;
- показники оцінки ліквідності і платоспроможності;
- показники оцінки фінансової стійкості підприємства;
- показники оцінки прибутковості діяльності.

Але єдиної методики аналізу фінансового стану підприємства не існує, оскільки автори пропонують різні підходи до визначення основних показників діяльності підприємств, що залежить від різноманітних факторів [1].

В даній статті аналіз фінансового стану здійснюється на основі ТОВ „НИВА”, показників його ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості [табл. 1] [3].

Таблиця 1

Аналіз фінансового стану ТОВ „НИВА”

Показник	2009 рік	2010 рік	Відхилення
Коефіцієнт покриття	1,5	1,7	+0,2
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7	0,9	+0,2
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,009	0,0007	-0,0083
Коефіцієнт відновлення	0,7	0,9	+0,2
Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності)	0,18	0,17	-0,01
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,2	0,2	-
Коефіцієнт ефективності використання активів	0,08	0,04	-0,04
Коефіцієнт ефективності використання власного капіталу	0,37	0,2	-0,17

Коефіцієнт відношення необоротних і оборотних активів	0,06	0,1	0,04
---	------	-----	------

Показники ліквідності важливі не тільки для керівників і фінансових працівників підприємства, але становлять інтерес для різних користувачів інформації: коефіцієнт абсолютної ліквідності - для постачальників сировини і матеріалів; коефіцієнт швидкої ліквідності - для банків; коефіцієнт покриття - для покупців, власників акцій і облігацій підприємства.

Отже, з розрахованих вище коефіцієнтів за 2009 рік, видно, що ліквідність балансу ТОВ "НИВА" знаходиться в незадовільному стані, оскільки проаналізувавши дані, шляхом порівняння груп активів та пасивів, він задовольняє лише декілька умов ліквідності балансу. До того ж, в загальному показники ліквідності не відповідають встановленим нормативам.

Оцінка платоспроможності підприємства робиться на основі показників ліквідності, тому що платоспроможність залежить від ліквідності його активів.

Згідно розрахованих коефіцієнтів за 2010 рік можна зробити висновки про невисокий рівень ліквідності підприємства за даний аналізований період. Це, звичайно, свідчить про нестабільне фінансове становище підприємства на протязі всього року.

Згідно отриманим даним, коефіцієнт абсолютної ліквідності є дуже низьким. Його значення свідчить про те, що лише невелику частку своєї короткострокової заборгованості підприємство може погасити негайно. На кінець року значення даного коефіцієнту лише зменшилось.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2009 році теж має низьке значення, 0,7, що є нижчим ніж нормативне. На кінець 2010 року цей показник трохи збільшився і становив 0,9, що в принципі відповідає оптимальному. Це зумовлено збільшенням дебіторської заборгованості. А оскільки даний коефіцієнт має вирішальне значення для банків, так як характеризує ступінь надійності підприємства при поверненні кредитів, тенденція до збільшення свідчить на користь підприємству.

Отже, як бачимо, показники абсолютної і миттєвої ліквідності не завжди задовольняють нормативні значення. Це викликано перевищенням темпів росту поточної заборгованості темпів росту ліквідних коштів підприємства.

Щодо показників загальної ліквідності, то вони мають тенденцію до збільшення, але нормативним значенням не відповідають. Такі показники загальної ліквідності свідчать про наявність у підприємства певної кількості виробничих запасів, що в принципі не є позитивною рисою при аналізі фінансового стану підприємства.

Оскільки всі значення коефіцієнтів, що характеризують ліквідність та платоспроможність не відповідають нормативним, доцільним був розрахунок коефіцієнта відновлення, для оцінки прогностичної зміни платоспроможності.

Значення коефіцієнта відновлення платоспроможності на рівні більше 1,0 свідчить про можливість відновлення платоспроможності протягом 6-ти місяців. В даному випадку у 2009 році значення цього коефіцієнта становить 0,7, це вказує на відсутність можливості у підприємства відновити свою платоспроможність протягом 6-ти місяців.

Таким чином, загальний стан платоспроможності підприємства у 2009 році знаходиться на дуже низькому рівні, про що свідчать розраховані вище коефіцієнти ліквідності. Також судячи зі значення коефіцієнта відновлення покращення платоспроможності на протязі, як мінімум, 6-ти місяців не очікується.

Значення коефіцієнта відновлення у 2010 році становить 0,9, що є нижчим нормативного і свідчить про те, що протягом 6 місяців підприємство все ще не зможе відновити свою платоспроможність і привести її до нормативного рівня.

Отже, щодо загального стану фінансової стійкості підприємства у 2009 році (таблиця 1) можна зробити висновок, що більшість показників діяльності підприємства мають фактичні значення нижчі за нормативні. Це характеризує підприємство як фінансово нестійке.

Щодо показників фінансової стійкості підприємства у 2010 році то його становище все ще є досить нестійким. Оскільки майже всі показники, що характеризують фінансову стійкість підприємства не відповідають нормативним їх значенням.

Таким чином, з розрахованих вище показників діяльності підприємства за 2009 та 2010 рік можна сказати про певні позитивні зрушення в діяльності ТОВ «НИВА» лише з точки зору оцінки його ліквідності, платоспроможності та відношення необоротних та оборотних активів.

Основними напрямками покращення фінансового стану підприємства є:

- удосконалення політики управління дебіторською заборгованістю;
- збільшення кількості грошових коштів за рахунок реалізації зайвих виробничих і невиробничих фондів, здачі їх в оренду, продаж деяких застарілих основних фондів і т. д.;
- покращення кредитної політики для підприємств сільськогосподарської галузі;
- державна підтримка підприємств АПК;
- залучення іноземних інвестицій в галузь.

На даний час, в Україні немає достатньої кількості засобів для підтримки і стимулювання розвитку сільськогосподарської галузі, саме тому в деяких випадках варто звернути увагу на іноземних інвесторів.

Сільське господарство є однією з основних галузей економіки будь якої країни, тому наша держава повинна допомагати підприємствам, що працюють в даній галузі і створювати необхідний для їх діяльності інвестиційний клімат.

Сільське господарство спочатку є малоприбутковим бізнесом в сфері інвестицій, та забезпечивши його підтримкою з боку держави, вже дуже скоро може стати пріоритетною галуззю інвестування. Тому питання інвестицій в сільське господарство, є ключовим в розвитку економіки нашої країни [3].

Висновки. Новизна отриманих результатів полягає у покращенні теоретико-методичних підходів до дослідження господарської діяльності підприємства та оцінки його фінансового стану. Також було удосконалено систему методів аналізу фінансової стійкості даного досліджуваного підприємства та розроблено перелік основних рішень (заходів) по поліпшенню його фінансового стану.

Проведений аналіз дає підставу стверджувати, що фінансовий стан сільськогосподарських підприємств знаходиться на досить незадовільному рівні і для того щоб його покращити обов'язково потрібно впроваджувати певні зміни і реформи. Основою таких реформ повинно стати, в першу чергу, зміна політики держави в діяльності сільськогосподарських підприємств. Вона має бути орієнтована на допомогу та підтримку їх функціонування. Це має стосуватись не лише допомоги в кредитній політиці (зменшення відсоткової ставки, надання певних пільг і т. д.), але і надання фінансової підтримки у вигляді інвестицій, як від вітчизняних, так і від іноземних підприємств.

Література

1. Павловська О. В. Удосконалення методів аналізу фінансового стану// Фінанси України. — 2001. — №11. — с.54.
2. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: Підручник/Кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. — 4те вид., перероб. та доп. —К.:КНЕУ, 2002 — 571с.
3. Ривак О. С. Інвестиційна діяльність в агропромисловому комплексі України/ О. С. Ривак // Економіка АПК. — 2008. — №1 . — С.76—84.
4. Аграрное право — Статьи и заметки — Режим доступа: <http://brigantina.ucoz.com/publ/47-1-0-1687>
5. Система розкриття інформації на фондовому ринку України — Режим доступа: www.smida.gov.ua